https://doi.org/10.32849/2409-9201.2025.25.24

УДК 34:004 + 342.9

ЗАКОНОДАВСТВО ЄС ПРО ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ ТА ПРИВАТНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Юрій БУРИЛО

доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)

UDC

THE EU LEGISLATION ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE: PUBLIC AND PRIVATE LEGAL ISSUES

Yurii BURYLO

Doctor of Law, Professor,
Leading Researcher

Academician F.H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the NALS of Ukraine (Kyiv)

https://orcid.org/0000-0001-8743-7739

Стаття присвячена аналізу нового законодавства Європейського Союзу про штучний інтелект. Штучний інтелект з одного боку відкриває широкі можливості, а з іншого боку породжує чимало ризиків. Це створює потребу в ефективному правовому регулюванні, яке забезпечувало б баланс між технологічними інноваціями та захистом суспільних інтересів.

З метою мінімізації ризиків та максимізації користі від штучного інтелекту різні країни світу розробляють законодавство, що має регулювати суспільні відносини у цій сфері. Найбільш значним досягненням у цій сфері стало прийняття Європейським Союзом у 2024 році законодавства про штучний інтелект, який встановлює гармонізовані правила щодо створення, використання та контролю систем штучного інтелекту.

У статті аналізуються ключові аспекти законодавства ЄС про штучний інтелект. Зокрема, звертається увага на відсутність загального визначення штучного інтелекту, попри наявність визначення "система штучного інтелекту". Відзначається технологічна нейтральність підходу до правового регулювання відповідних систем.

Акцентується увага на тому, що законодавство ЄС про штучний інтелект базується на диференційованому ризик-орієнтованому підході, який передбачає поділ систем штучного інтелекту на

The article is devoted to the analysis of the new legislation of the European Union on artificial intelligence. Artificial intelligence, on the one hand, opens up wide opportunities, and on the other hand, it creates many risks. It causes the need for effective legal regulation that would ensure a balance between technological innovation and the protection of public interests.

In order to minimize the risks and maximize the benefits of artificial intelligence, various countries around the world are developing legislation to regulate public relations in this area. The most significant achievement in this area was the adoption by the European Union in 2024 of the legislation on artificial intelligence, setting out harmonized rules for the creation, use and control of artificial intelligence systems.

The article deals with the key aspects of the EU legislation on artificial intelligence. In particular, attention is drawn to the lack of a general definition of artificial intelligence, despite the existence of a definition of "artificial intelligence system". The technological neutrality of the approach to the legal regulation of the relevant systems is also noted.

Attention is drawn to the fact that the EU legislation on artificial intelligence is based on a differentiated risk-based approach, which involves dividing artificial intelligence systems into four categories according to the level of risk: unacceptable, high,

чотири категорії за рівнем ризику: неприйнятний, високий, обмежений і мінімальний. Найсуворіші обмеження встановлено для систем з неприйнятним рівнем ризику, зокрема для тих, що можуть маніпулювати поведінкою людей, використовувати соціальний скоринг або застосовувати методи дистанційного біометричного спостереження в громадських місцях в реальному часі.

Жорсткому регулюванню підлягають системи штучного інтелекту з високим рівнем ризику у сферах критичної інфраструктури, освіти, надання базових приватних і публічних послуг, правосуддя та працевлаштування тощо. Вони повинні відповідати суворим вимогам щодо прозорості, безпеки та контролю з боку людини.

Відзначається, що заборони, обмеження та інші вимоги законодавства ЄС щодо різних систем штучного інтелекту часто спрямовані на охорону трудових, особистих немайнових та майнових прав фізичних осіб, що відносяться до сфери приватного права.

Незважаючи на прогресивність законодавства ЄС про штучний інтелект, вказуються деякі його недоліки. Наприклад, заборона на використання біометричних систем у реальному часі поширюється лише на правоохоронні органи, тоді як інші державні чи приватні структури можуть залишатися поза межами дії цієї норми. Це викликає дискусії щодо необхідності подальшого уточнення та розширення обмежень.

Загалом, робиться висновок, що нове законодавство ЄС про штучний інтелект, виходячи з його нормативного наповнення, належить насамперед до публічного права. Тим не менше, публічно-правові норми цього законодавства мають на меті охорону передусім приватно-правових відносин від ризиків і загроз, пов'язаних розвитком штучного інтелекту.

Ключові слова: штучний інтелект, законодавство ЄС, ризик-орієнтований підхід, майнові та особисті немайнові права, приватно-правові відносини, публічне право, приватне право

limited and minimal. The strictest restrictions are set for systems with an unacceptable level of risk, in particular for those that can manipulate human behavior, use social scoring, or apply remote biometric surveillance methods in public places in real time mode.

High-risk AI systems in critical infrastructure, education, basic private and public services, justice and employment, etc. are subject to strict regulation. They must meet stringent requirements for transparency, security and human oversight.

It is pointed out that prohibitions, restrictions and other requirements of EU legislation regarding various artificial intelligence systems are often aimed at protecting the labor, personal non-property and property rights of individuals, which fall into the scope of private law.

Despite the progressive nature of the EU legislation on artificial intelligence, some shortcomings have been pointed out. For example, the ban on the use of real-time biometric systems only applies to law enforcement agencies, while other public or private entities may remain outside the scope of this provision. This raises discussions about the need for further clarification and expansion of restrictions.

In general, it is concluded that the new the EU legislation on artificial intelligence, based on its normative content, belongs primarily to the area of public law. Nevertheless, the public law provisions of this legislation are aimed at protecting primarily private legal relations from the risks and threats associated with the development of artificial intelligence.

Keywords: artificial intelligence, the EU legislation, risk-based approach, property and personal non-property rights, private legal relations, public law, private law

Хоча штучний інтелект поки що перебуває ще на початковій стадії свого розвитку, він вже починає суттєво впливати на всі сфери життя суспільства: економіку, освіту, культуру, та ін. Поступово штучний інтелект стає досить потужною галуззю економіки. Очікується, що ринок штучного інтелекту досягне 826 мільярдів доларів США у 2030 році [1].

Розвиток штучного інтелекту обіцяє принести чимало користі і переваг, таких як підвищення ефективності, продуктивності, надійності та якості при вирішенні багатьох завдань, які раніше виконувала людина. Разом з тим, поряд із перевагами штучний інтелект може створювати чимало ризиків, таких як порушення приватності даних, непрозорість алгоритмів, втрата робочих місць та ін.[2]. У зв'язку з цим, виникає питання, як спрямувати розвиток штучного інтелекту таким чином, щоб отримати від нього максимум користі і звести до мінімуму його негативний вплив? Для вирішення цієї проблеми різні країни світу, такі як США, Китай та ін. [3; 4], а також деякі наднаціональні утворення, такі як Європейський Союз, розробляють законодавство про штучний інтелект.

Значних успіхів у розробці законодавства про штучний інтелект досяг Європейський Союз, який у 2024 році прийняв Регламент ЄС 2024/1689, що встановлює гармонізовані правила щодо штучного інтелекту (далі – Регламент ЄС про штучний інтелект) [5]. Цей акт законодавства ЄС закладає правову основу для комплексного регулювання суспільних відносин щодо створення та використання систем штучного інтелекту.

Оскільки штучний інтелект сьогодні є досить актуальною темою, різними аспектами його розвитку та застосування цікавляться вчені різних наукових напрямів. Так, зокрема сутність штучного інтелекту досліджують С. Аловайс, С. Алгамді, Н. Алсухебані та ін. Переваги та ризики, обумовлені застосуванням штучного інтелекту, досліджує С. Шарма. На етапі розробки проекту Регламенту ЄС про штучний інтелект, його аналізували такі вчені як М. Еберс, В. Хох, Ф. Розенкранц, Х. Рушемайер, Б. Штайнроттер та інші юристи. Ризик-орієнтований підхід, що лежить в основі законодавства ЄС про штучний інтелект досліджувався Ван Кольфшутеном і Ван Ойршотом. Окремі аспекти правового регулювання біометричних систем штучного інтелекту розглянув Н. Санталу, а питання регулювання систем, які можуть створювати “deep fake”, розглядав М. Лабуз. Однак, враховуючи новизну законодавства ЄС про штучний інтелект, яке з’явилося лише нещодавно, багато питань залишаються невивченими. З огляду на це, дане дослідження має на меті охарактеризувати основні положення Регламенту ЄС про штучний інтелект з точки зору публічного і приватного права.

Для системного розуміння положень нового законодавства ЄС про штучний інтелект важливо зрозуміти його основні цілі. З аналізу положень Регламенту ЄС про штучний інтелект випливає, що він має на меті, з одного боку, гарантування безпечності систем штучного інтелекту для споживачів, поваги основних прав людини, підтримання демократії та цінностей ЄС, захист навколишнього природного середовища, а з іншого боку – забезпечення правової визначеності та запобігання зайвим обмеженням для сприяння інноваціям у галузі штучного інтелекту. Ці завдання багато в чому суперечать одні одним, оскільки захист користувачів систем штучного інтелекту, демократії і навколишнього природного середовища вимагають накладення обмежень на розвиток і застосування штучного інтелекту, тоді як сприяння інноваціям потребує максимально ліберального правового режиму. У зв'язку з цим досянення певного балансу між відповідними приватними і публічними інтересами вимагає досить складного правового регулювання, що і має місце у Регламенті ЄС про штучний інтелект.

Насамперед звертає на себе увагу відсутність у Регламенті ЄС про штучний інтелект загального визначення штучного інтелекту. Водночас передбачене визначення “система штучного інтелекту”, під якою слід розуміти машинну систему, яка розроблена для роботи з різними рівнями автономності та яка може демонструвати адаптивність після розгортання, і яка, для явних або неявних цілей, робить висновок на основі вхідних даних, які вона отримує, як генерувати результати, такі як прогнози, контент, рекомендації або рішення, які можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище.

Головна перевага цього визначення системи штучного інтелекту полягає в його технологічній нейтральності, що загалом добре для індустрії штучного інтелекту, оскільки

воно не дискримінує жодну існуючу технологію. Крім того, вказане визначення систем штучного інтелекту є досить широким, що може сприяти кращому захисту фундаментальних прав користувачів штучного інтелекту завдяки широкому охопленню потенційних загроз, що походять від усіх видів програмного забезпечення (незалежно від того, чи програмні додатки базуються на машинному навчанні, яке зазвичай асоціюється зі штучним інтелектом). Однак, з іншого боку, такий широкий підхід до розуміння систем штучного інтелекту також може призвести до їх надмірного регулювання [6, с.590]. Це в свою чергу може стримувати інвестиції та інновації в цій сфері, а отже перешкоджати досягненню однієї з цілей Регламенту ЄС про штучний інтелект. З огляду на це, в подальшому поняття системи штучного інтелекту може потребувати конкретизації, що може бути досягнуто шляхом введення визначення поняття штучного інтелекту, до якого, як правило, відносять машинне навчання (Machine Learning), глибоке навчання (Deep Learning) і обробку природної мови (Natural Language Processing) [7].

Структура нормативного масиву Регламенту ЄС про штучний інтелект побудована за принципом диференціації ризику, який становлять різні системи штучного інтелекту. Завдяки такому диференційованому ризик-орієнтованому підходу Регламент ЄС про штучний інтелект передбачає різні правові режими для різних систем штучного інтелекту залежно від їх ступеня ризику. Чим вищий ризик, тим суворіші вимоги [8]. Всього виділяється чотири рівні ризику (неприйнятний, високий, обмежений і мінімальний) систем штучного інтелекту [9] і відповідно чотири різні правові режими таких систем.

Насамперед Регламент ЄС про штучний інтелект виділяє ряд заборонених практик щодо розміщення на ринку, введення в експлуатацію та використання систем штучного інтелекту, які створюють неприйнятний рівень ризику для безпеки і основних прав людини. Таким чином забороняються системи штучного інтелекту, які використовують методи підсвідомого впливу, маніпулятивні методи та методи обману для впливу на поведінку людей та рішення, які вони приймають; системи штучного інтелекту, які використовують вразливості людини або групи людей через їхній вік, інвалідність або особливе соціальне чи економічне положення; системи штучного інтелекту, призначені для оцінки або класифікації людей або груп людей на основі їхньої соціальної поведінки або відомих, передбачуваних або передбачених особистих або особистісних характеристик (соціальний скорінг); системи штучного інтелекту, призначені для індивідуальної оцінки або прогнозування ризику вчинення людиною кримінальних правопорушень; системи штучного інтелекту, які наповнюють бази даних розпізнавання обличь шляхом нецільового збирання зображень обличь в мережі Інтернет або записів камер відеоспостереження; системи штучного інтелекту, призначені для розпізнавання емоцій на робочих місцях і в навчальних закладах; біометричні системи категоризації, які класифікують фізичних осіб на основі їхніх біометричних даних, для того щоб зробити висновок про їхню расу, політичні погляди, членство в профспілках, релігійні переконання і т.д.; системи дистанційної біометричної ідентифікації, які працюють в режимі реального часу у загальнодоступних місцях в інтересах правоохоронних органів.

Як бачимо в Регламенті ЄС про штучний інтелект передбачено досить широкий перелік заборон на використання систем штучного інтелекту, які спрямовані на захист прав та свобод фізичних осіб. Йдеться передусім про захист майнових та особистих немайнових прав, які відносяться до цивільного права. Так, зокрема заборона використання систем штучного інтелекту, що застосовують методи підсвідомого впливу, маніпулятивні методи та методи обману, а також систем штучного інтелекту, що використовують вразливості людини, пов'язані з віком, соціальним або економічним становищем очевидно має на меті запобігти порушенню майнових прав фізичних осіб (наприклад, шахрайству та іншим способам незаконного заволодіння майном). Водночас заборона використання систем штучного інтелекту, призначених для індивідуальної оцінки або прогнозування ризику вчинення людиною кримінальних правопорушень, незважаючи на очевидний кримінально-правовий контекст, має на меті серед іншого й захист права на свободу, яке є особистим немайновим правом фізичної особи (цивільним правом), адже результати роботи таких систем можуть бути використані для обгрунтування

підстав обмеження цього права (наприклад, для неправомірного затримання фізичної особи). На охорону трудових прав фізичних осіб спрямована заборона систем штучного інтелекту, призначених для оцінки або класифікації людей або груп людей на основі їхньої соціальної поведінки або відомих, передбачуваних або передбачених особистих або особистісних характеристик (системи соціального скорінгу), а також систем штучного інтелекту, призначених для розпізнавання емоцій на робочих місцях і в навчальних закладах. Використання подібних систем штучного інтелекту потенційно може сприяти дискримінації при прийнятті на роботу або незаконному звільненню з роботи (наприклад, якщо така система класифікувала людину як непридатну для певної посади або на підставі аналізу емоцій зробила висновок, що людина виявляє незадоволення під час роботи). Таким чином, зазначені імперативні заборони, які містяться у Регламенті ЄС про штучний інтелект та мають явно виражений публічно-правовий характер, насправді виконують функцію охорони приватних прав фізичних осіб.

Попри комплексний характер системи заборон деяких практик щодо систем штучного інтелекту у Регламенті ЄС про штучний інтелект, в цій системі, все ж таки, наявні деякі прогалини. Так, заборона використання систем дистанційної біометричної ідентифікації в режимі реального часу у загальнодоступних місцях поширюється лише на ті випадки, коли такі системи використовуються в інтересах правоохоронних органів. В інших випадках, коли такі системи використовуються органами державної влади, що не належать до правоохоронних органів, державними чи комунальними організаціями або приватними особами дана заборона не діє. В таких випадках може виникнути ризик порушення приватних прав фізичних осіб. Цей частковий підхід викликав багато дискусій ще на етапі розробки та прийняття Регламенту ЄС про штучний інтелект. У результаті Європейський парламент запропонував повну заборону на використання систем дистанційної біометричної ідентифікації в режимі реального часу в громадських місцях, що стосується як приватних, так і державних організацій [10]. Однак, як бачимо, дана пропозиція не знайшла відображення в остаточній редакції Регламенту ЄС про штучний інтелект.

Серед дозволених систем штучного інтелекту найбільш жорсткий правовий режим передбачений для систем штучного інтелекту, які становлять високий ризик. Такі системи створюють значну загрозу для здоров'я, безпеки і основних прав людини. Тому для провайдерів та користувачів цих систем передбачена максимальна кількість обов'язків. Як випливає з аналізу положень Глави III Регламенту ЄС про штучний інтелект, виділяється дві категорії високоризикових систем штучного інтелекту з деякими відмінностями в їх правових режимах.

Перша категорія високоризикових систем штучного інтелекту включає в себе системи, що використовуються як компонент безпеки продукту, або самі є продуктами, на які поширюється гармонізоване законодавство ЄС (іграшки, радіообладнання, обладнання, що працює під тиском, засоби індивідуального захисту, медичні пристрої, сільськогосподарське та лісогосподарське обладнання тощо).

Друга категорія охоплює високоризикові системи штучного інтелекту, що використовуються в сферах, зазначених у Додатку III Регламенту ЄС про штучний інтелект, таких як біометрична ідентифікація (в частині дозволеній законодавством); критична інфраструктура (компоненти безпеки в управлінні та експлуатації критичною цифровою інфраструктурою, дорожнім рухом, постачанням води, газу, опалення та електроенергії); освіта та професійна підготовка (системи штучного інтелекту, які визначають доступ або вступ до навчальних закладів, використовуються для оцінки результатів навчання, виявлення забороненої поведінки студентів під час тестування і т.д.); працевлаштування, управління працівниками та доступ до самозайнятості (системи штучного інтелекту, призначені для відбору та оцінки потенційних працівників, прийняття рішень щодо умов працевлаштування, просування по роботі та припинення трудових відносин тощо); доступ до та користування основними приватними і публічними послугами та пільгами (системи штучного інтелекту, які оцінюють право особи на доступ до соціальної допомоги, медичних послуг, отримання кредитів і т.д.); правоохоронна діяльність (системи штучного інтелекту, призначені для оцінки надійності доказів, поліграфи та інші подібні пристрої тощо); міграція, надання притулку і прикордонний

контроль (системи штучного інтелекту, призначені для оцінки ризиків для безпеки, громадського здоров'я, пов'язаних із в'їздом фізичних осіб в країну, обробки заяв на отримання віз, притулку, дозволів на проживання і т.д.); правосуддя та демократичні процеси (системи штучного інтелекту, що використовуються під час підготовки судових рішень, зокрема для пошуку і тлумачення відповідного законодавства, а також його застосування до конкретних обставин у справі тощо).

Головною відмінністю між цими категоріями систем штучного інтелекту з високим ступенем ризику є вимога щодо оцінки відповідності третьою стороною, яка відповідно до частини першої статті 6 Регламенту ЄС про штучний інтелект пред'являється до першої категорії, тобто систем штучного інтелекту, які є компонентами безпеки інших товарів або самі є продуктами, що підпадають під дію гармонізованого законодавства ЄС (радіообладнання, ліфти, медичні пристрої тощо). З іншого боку системи штучного інтелекту високого ризику, зазначені у Додатку ІІІ до Регламенту ЄС про штучний інтелект, проходять процедуру відповідності на основі внутрішнього контролю провайдерів цих систем (біометричні системи замість цього можуть проходити оцінку системи управління якістю та оцінку технічної документації із залученням нотифікованих органів). Крім того, на провайдерів цієї категорії високоризикових систем штучного інтелекту покладається обов'язок реєстрації таких систем у відповідній базі даних ЄС (для систем у сфері критичної інфраструктури реєстрація здійснюється на національному рівні) перед виходом таких систем на ринок та введенням їх в експлуатацію.

Інші вимоги до систем штучного інтелекту з високим ступенем ризику включають в себе вимоги щодо: систем оцінки та зниження ризику; критеріїв якості наборів даних, які використовуються відповідними системами для мінімізації ризиків отримання дискримінаційних результатів; технічної документації; прозорості та надання інформації користувачам; ведення записів про функціонування системи для забезпечення простежуваності результатів; нагляду за системою з боку людини; точності, надійності та кібербезпеки; CE маркування; коригувальних дій у разі невідповідності системи встановленим вимогам.

Значна кількість вимог до систем штучного інтелекту високого ризику обумовлена необхідністю гарантування здоров'я, безпеки та основних прав людини. З аналізу положень Додатку ІІІ до Регламенту ЄС про штучний інтелект випливає, що високоризикові системи штучного інтелекту можуть становити потенційну загрозу різним правам і свободам людини: політичним, соціальним, економічним. Чимало з таких високоризикових систем здатні призвести до порушення прав і свобод, які відносяться до сфери приватного права. Так, наприклад, програмне забезпечення на основі штучного інтелекту, призначене для обробки резюме, що подаються кандидатами на роботу, можуть призвести до порушення права людини на працю, а системи штучного інтелекту, що використовуються банками та страховими компаніями для оцінки їх клієнтів, можуть сприяти порушенню прав фізичних осіб на отримання кредиту або страхування життя чи майна. У зв'язку з цим встановлення у Регламенті ЄС про штучний інтелект публічно-правового за своєю юридичною природою механізму правового регулювання для систем штучного інтелекту високого ризику має на меті, серед іншого, охорону приватно-правових відносин.

У порівнянні з системами штучного інтелекту високого ступеня ризику, до яких висувається велика кількість вимог, до систем штучного інтелекту з обмеженим ризиком пред'являються лише вимоги щодо прозорості. Як випливає з аналізу положень Регламенту ЄС про штучний інтелект, постачальники систем штучного інтелекту, призначених для взаємодії з фізичними особами (більш відомих як «чат-боти»), повинні забезпечити, щоб такі системи були розроблені таким чином, щоб інформувати фізичних осіб про те, що вони мають справу з чат-ботами, якщо це не очевидно з обставин і контексту використання.

Обов'язки щодо розкриття інформації також поширюються на провайдерів генеративних систем штучного інтелекту, в тому числі систем загального призначення, які створюють синтетичні зображення, аудіо-, відео- чи текстовий контент. Стаття 50 Регламенту ЄС про

штучний інтелект передбачає обов'язок провайдерів таких систем штучного інтелекту забезпечити маркування результатів роботи цих систем у форматі, придатному для машинного зчитування, та можливість їх ідентифікації як штучно створених або змінених. В той же час на користувачів таких систем, які використовуються для створення зображень, аудіо чи відео, які можуть вважатися "deep fake", покладається обов'язок повідомляти про те, що цей контент був штучно створений або змінений [5]. Враховуючи потенційну загрозу від "deep fake" для фундаментальних прав людини, ще на стадії розробки проекту Регламенту ЄС про штучний інтелект мали місце дебати щодо того, чи слід класифікувати системи штучного інтелекту, здатні створювати "deep fake", або принаймні деякі з них, як системи штучного інтелекту з високим ступенем ризику чи навіть заборонити їх [11, с.29]. Загроза від "deep fake" часто виникає насамперед для особистих немайнових прав людини, таких як, наприклад, право на повагу до гідності та честі або право на недоторканість ділової репутації, хоча і не обмежується ними. Так, зокрема "deep fake" цілком можна використовувати як інструмент в цілях шахрайства та інших форм незаконного заволодіння чужим майном. Не можна виключати, що правовий режим такого роду генеративних систем штучного інтелекту може бути згодом змінений на більш жорсткий у зв'язку з тим, що подібні системи швидко розвиваються, вдосконалюються, набувають поширення, що тягне за собою збільшення рівня і масштабу загроз від таких систем для фундаментальних прав людини, насамперед для особистих немайнових та майнових прав.

Попри те, що штучний інтелект має певний небезпечний потенціал і дійсно може створювати деякі загрози для здоров'я, безпеки та основних прав людини, а також навколишнього природного середовища, у більшості випадків ступінь його небезпеки є незначним або взагалі відсутній. Так, наприклад, відео-ігри або програмне забезпечення для фільтрації спаму чи обмеження реклами, в яких використовується штучний інтелект, навряд чи можуть завдати більшої шкоди, ніж їх аналоги без штучного інтелекту. З огляду на це, Регламент ЄС про штучний інтелект не встановлює якихось обмежень для систем штучного інтелекту, що становлять мінімальний ризик або не становлять жодного ризику.

Окремий блок норм Регламенту ЄС про штучний інтелект присвячено регулюванню суспільних відносин щодо моделей штучного інтелекту загального призначення. Такі моделі відрізняються тим, що можуть виконувати широке коло різних завдань і використовуватися в різних системах штучного інтелекту. Як правило, для створення (тренування) моделей штучного інтелекту загального призначення використовуються велика кількість різного роду текстових, графічних, аудіо та відео даних. Це в свою чергу актуалізує питання транспарентності та дотримання авторських і суміжних прав провайдерами таких моделей. У зв'язку з цим, статтею 53 Регламенту ЄС про штучний інтелект встановлено ряд обов'язків для провайдерів цих моделей, зокрема: складати та підтримувати в актуальному стані технічну документацію, в тому числі щодо процесів навчання і тестування моделі; складати та надавати необхідну інформацію та документацію про модель провайдерам систем штучного інтелекту, які бажають інтегрувати її у свої системи; запроваджувати політику дотримання авторського права та суміжних прав; складати і публічно поширювати достатньо деталізований стислий опис контенту, що використовувався для навчання моделі штучного інтелекту загального призначення [5].

Більш того, додаткові обов'язки покладаються на провайдерів моделей штучного інтелекту загального призначення, що становлять системний ризик. Такий ризик обумовлений значними можливостями впливу моделей штучного інтелекту загального призначення на ринок завдяки їх проникненню або завдяки передбачуваному негативному впливу на громадське здоров'я, безпеку, фундаментальні права людини або на суспільство в цілому. Так, відповідно до статті 55 Регламенту ЄС про штучний інтелект провайдери моделей штучного інтелекту загального призначення з системним ризиком, зобов'язані: проводити оцінку моделі відповідно до стандартизованих протоколів; оцінювати і знижувати можливі системні ризики; відслідковувати, документувати і невідкладно повідомляти контролюючі органи про серйозні інциденти та вжиті щодо них коригувальні заходи; забезпечувати належний рівень захисту кібербезпеки моделі штучного інтелекту загального призначення з системним ризиком та фізичної

інфраструктури моделі [5]. Отже, наявність додаткових вимог щодо зазначених систем штучного інтелекту, знову ж таки, обумовлена масштабом загроз, які створюються ними для основних прав людини, зокрема особистих немайнових та майнових прав.

Як висновок необхідно зазначити, що за своїм змістовним наповненням Регламент ЄС про штучний інтелект є актом, що належить передусім до публічного права. Однак, при цьому норми публічного права, закріплені в цьому регламенті, спрямовані на охорону насамперед особистих немайнових та майнових прав, що належать до приватного права. Таким чином, норми законодавства ЄС про штучний інтелект є ще одним прикладом того, як публічно-правові норми охороняють приватно-правові відносини від ризиків і загроз, пов'язаних розвитком новітніх цифрових технологій.

Подальші наукові пошуки з окресленої тематики варто присвятити проблематиці охорони прав інтелектуальної власності, відшкодування шкоди та страхування цивільно-правової відповідальності в умовах розвитку та застосування систем штучного інтелекту.

Посилання:

1. Artificial intelligence (AI) market size worldwide from 2020 to 2030. Statista. URL: https://www.statista.com/forecasts/1474143/global-ai-market-size

2. Sharma S. Benefits or concerns of AI: A multistakeholder responsibility. Futures. 2024. Vol. 157. 103328. DOI: https://doi.org/10.1016/j.futures.2024.103328.

3. The White House Administration. Executive order on the safe, secure, and trustworthy development and use of artificial intelligence: President's order of 30 October, 2023. URL: https://www.whitehouse.gov/briefing-room/presidential-actions/2023/10/30/executive-order-on-the-safe-secure-and-trustworthy-development-and-use-of-artificial-intelligence/

4. General Office of the CCP Central Committee & General Office of the State Council. Opinions on strengthening the ethical governance of science and technology: Circular of 20 March 2022. URL: https://www.gov.cn/zhengce/2022-03/20/content_5680105.htm

5. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act). EUR-Lex. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1689

6. Ebers M., Hoch V. R. S., Rosenkranz F., Ruschemeier H., Steinrötter B. The European Commission's Proposal for an Artificial Intelligence Act—A Critical Assessment by Members of the Robotics and AI Law Society (RAILS). Robotics and AI Law Society. 2021. Vol. 4. P. 589–603. DOI: https://doi.org/10.3390/j4040043.

7. Alowais S. A., Alghamdi S. S., Alsuhebany N. et al. Revolutionizing healthcare: the role of artificial intelligence in clinical practice. BMC Medical Education. 2023. Vol. 23. 689. DOI: https://doi.org/10.1186/s12909-023-04698-z.

8. Van Kolfschooten H., Van Oirschot J. The EU Artificial Intelligence Act: Implications for healthcare. Health Policy. 2024. Vol. 149. 105152.

9. AI Act. Digital Strategy. URL: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai

10. Santalu N. Biometrics under the EU AI Act. URL: https://iapp.org/news/a/biometrics-under-the-eu-ai-act/.

11. Łabuz M. Regulating Deep Fakes in the Artificial Intelligence Act. Applied Cybersecurity & Internet Governance. 2023. Vol. 2(1). P. 1–42. DOI: https://doi.org/10.60097/ACIG/162856.

Статтю було подано	02.04.2025	The article was submitted
Статтю було прийнято	18.04.2025	The article was accepted